№ 67 Մարտի 17 (29) 1881 Մարտի 17 (29) № 67

ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 բուբլի. կես տարվանը 6 բուբլի։
Առանձին համարները 5 կոպեկով։

Թերթը լույս է տրվում ամեն օրվա մեջ։

Խմբագրատան հասցեն է՝ Տիֆլիս. Редакція «Мшака»

Խմբագրատունը բաց է առավոտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի եւ ազգ օրերից)

Ձեռագրները չեն տպագրվում եւ չեն տրվում յետ։

Ձեռագրատու Գրքերի համար վճարվում են
խրատանիներ չափի 2 կոպեկ։

ԲԱՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ· Քանի մի խօսք Պետերբուրգի և նրա շրջակայ հանքային ջրերի մասին· Նամակ Մոսկվայից· Նամակ Խարկովից· Նամակ Խարագրից· Նամակ Խարագրից· Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ· «Голосъ» լրագրի թղթակցութիւնը· Ազատագրի լուրեր.—ԽՍԻՆ ԼՈՒՐԵՐ·—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ·—ՑԱՆՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ·

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՆԻ ՄԻ ԽՕՍՔ ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԵՒ ՆՐԱ ՇՐՋԱԿԱՅ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՐԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Կան զանազան հիւանդութիւններ՝ որոնք չեն խրոց լինելիք բժշկիկ տպաւորիչի հաստատ գեղեցիկով, այլ պահանջում են բժշկութիւնների համար հանքային ջրեր։ Ա՛յդ գաղափարով ամեն մարդ պարտաւոր է ունենալ մի փոքր հասկացողութիւն հանքային ջրերի վրայ։ Եւ այս անգամ գիտաւորութիւն ունենամ գրել մի քանի խօսք մեր Պետերբուրգի և նրա շրջակայ հանքային ջրերի մասին՝ իմանալով մեզ ամենամանրամասնապէս խօսելը։

Պետերբուրգի ջերմ ծծմբային ջրերը (СѢРНЫЯ ВОДЫ) իրենց միջոցներով զարմանալիութեամբը գերազանցում են բոլոր Եւրոպայի ծծմբային ջրերը, քանի՞ցս պատահել է՝ որ այլազգի հիւանդները արտաքսեցին ջրերէն օգուտ չը տեսնելով՝ ուստերիկած են Պետերբուրգի բժշկներէն։ Եւ գիտեմ քանի օրինակ՝ ինչպէս վիենայի պրոֆեսոր Զիգմանդը սիֆիլիսական հիւանդներին ազատել է Պետերբուրգի։

Ծծմբային ջրերով բժշկում են գլխաւորապէս սիֆիլիսական ցաւերը, նամանաւանդ բիմոսիքիզը, ջրային և կաշու հիւանդութիւնները և այլն։

Ինչպէս ասուս իմ հիւանդներս մէջ կային այնպիսի անձինք՝ որոնք ամիսներով և տարիներով բժշկված էին զանազան քաղաքներ առանց օգտի, մինչդեռ երբեմն, երբ ամիս մնալով Պետերբուրգի բոլորովին ազատ վերադարձան իրենց տեղերը։ Չէ խօսիլ ասել՝ որ ծծմբային ջուրը ունի ապրիլիքական յատկութիւն անհասցնելու սիֆիլիսական ցաւը, այլ նա անշուշտ ներգործում է իրրև սաստկագոյն օգնական արիւն գեղերի շարքում։ Բիմոսիքիզը, կաշին և կաշու հիւանդութիւնները երբեմն միայն բժշկվում են ծծմբային ջրերով մանաւանդ եթէ այդ ցաւերը դեռ նոր սկսած են կամ դանել երկարատև չեն։

Պետերբուրգին 12 վերստ հեռաւորութեամբ գեղի հիւսիս և արեւմուտ գտնվում են երկարեալ ապրիւրներ, ժելեզնոյ գիւղին մէջ, որոնց ըստ մեծի մասին բժշկվում են թոյլ և սակաւարիւն անձինքը, մանաւանդ արգանդի ցաւերով խանդաղ։

Ասպանձերին հոսցրած ջրի մէջ երկաթի քանակութիւնը շատ չնչին է, ուրեմն և ջրի ներգործութիւնը երկրայելի, բոլոր ապրիւրներին հոսած ջուրը իր մէջ դրանավորում է բաւական երկաթ։

Իմ նկատմամբ ժելեզնոյ գիւղի ապրիւրները չունեն առանձին ներգործութիւն հիւանդների վրա, ընդհանրապէս ջրային ցաւերը երբեմն սատանանում են, միայն սակաւարիւն հիւանդները քիչ շատ կազդուրում են իրենց ցաւը։

Պետերբուրգին 15 վերստ գեղի արեւմուտ գտանվում են Լասնոյ գիւղին մէջ հանքային ջրեր։ Լասնոյի ջրերը ունեն այժմ 4 ապրիւր բնակելու համար, հաշվված ապրիւրները 17 և 18 նստարաներ են։

№ 17 ջուրը փոքրագոյն հաշվված է որպէս երեսների գեղ սառանքի, ապիրքների և թոքի խանգարման գեմ, պարարտ (եղջոր) մարդիկը նամանաւանդ մեծաւ յաջողութեամբ գործածում են այս նստարանը։

Ցաւոր և թոյլ անձինքը, որոնց արիւնը սակաւ է՝ պէտք է ընդունեն 18 նստարանը, որին մէջ պարունակվում է բաւական շատ երկաթ։

17 և 18 նստարանների ջուրը ուղղակի մի պակասութեան բերեր քաղաքները, բայց ով որ ցանկութիւն ունի ճանապարհ օգուտ ստանալ՝ անպատճառ թող ընդունի ջուրը ապրիւրներ։...

Իմ փորձիկս ամրողջ ուսուցց պակասութեան մէջ սակաւ կարելի է գանել այնպիսի առաջարար տեղ իր կլիմայով և օդով բնակիչ պետրոգրադցի, որ քանի վերստ հեռաւորութիւն ունի գեղի հարաւ Լասնոյ գիւղին։ Տեղի բարեր գրութիւնը և լեռնային մաքուր օդը ունեն մեծ ներգործութիւն առաջնութեան վրա։ Նարզան ասած ապրիւրը ասլիս է այնպիսի մի գարմանալի հանգ հանքային ջուր, որ ներգործում է բնչպէս կազդուրեցուցիչ և զարգացնող ոյժը։

Տեղը բարեր, հաստատ և առհասարակ թոյլանգամ մարդոց համար պետրոգրադի նման առաջարար տեղ ամառվան ամիսները դժուար է գանել բոլոր Եւրոպայի մէջ։

Վերոյիշեալ հանքային ջրերի մասին եւ կարող եմ առաջարկել իմ պատուելի հայրենակիցներին յետագայ խորհուրդները։ 1) սիֆիլիսական հիւանդութիւն, բիմոսիքիզ և կաշու ցաւեր ունեցողները թող գիմեն Պետերբուրգի մայրաքաղաքի համար յետագայ ամառվան ամիսները։

2) Ցաւոտքի, ապիրների և թոքի կատարը, և փոքր մէջ զանազան ուռոյցներ կամ հիմարոյ և կամ գոգոքաթ ունեցողներն, նամանաւանդ պարարտ (եղջոր) մարդիկը ուղղակի թող գիմեն Լասնոյի գիւղը յունիս ամիսն սկսած։ Մայիսին մէջ Լասնոյի օդը խառնաւ և ցնաստիր է։

3) Սխտորաբեր անձինքը, կանանց ուղեղին հիւանդութիւն ունեցողները և արգանդի ցաւերով կանայքը պէտք է ամառապարհորդեն գեղի ժելեզնոյ գիւղին մինչև օգոստոս։ Երբեմն արգանդի ցաւերը առաջ յաջող բժշկվում են Լասնոյի քան թէ ժելեզնոյ գիւղի ջրերով։ սակաւարիւն մարդիկը՝ որոնք օգուտ չեն ստանում ժելեզնոյ գիւղին՝ թող գիմեն Կիրոչնոյ գիւղի և Նարզանի ապրիւրին մէջ լոցանաւորվելու։ Ապրիւրներին հոսած ջուրը իր մէջ դրանավորում է բաւական երկաթ։

4) Թոյլանգամ, խարդաղ սիրտ, հաստատ զարգացող մարդիկը մեծ յաջողով կարող են գիմել կիսոյգոյի յանիսէն մինչև սեպտեմբերը։ և հոգեմարթ։

Խնչ որ վերաբերվում է ջրային ցաւերուն (водяная болѣзнь), նայելով հիւանդութեան պատճառին, բժշկվում են զանազան ապրիւրներով Պետերբուրգի, Լասնոյի և Կիսոյգոյի մէջ։

Խրատանչիւր հիւանդ պարտաւոր է նախ և առաջ գիմել Պետերբուրգի և ապրելել իր ընտրած բժշկին՝ որ նա կարողանայ մանրամասնապէս հետազոտել հիւանդութիւնը և նշանակել բժշկութեան ուղղը։

Ուսուցչապետ Խուրգոյի համալսարանի բժշկապետ Ա. Շեբեկոյ

ՆԱՄԱԿ ՄՈՍԿՎԱՅԻՑ

Մարտի 29

Ազգայ Մոսկվայի հայ հասարակութիւնը մեզ գրվեցաւ Դաստարանի ազգասանդի խորհրդարանը անցեալ տարվայ խորհրդի գործունեութեան հաշիւը քննելու։ Նախագահ Ն. Ա. Անանեանցն էր և հասարակութիւնը, որի մէջ կային և բաւական ուսանողք, պատրաստվեց լսելու։ Հաշիւը կարդացաց յետոյ ընտրած յանձնաժողովը գրամարկղի գումարը վերադարձնելց և գաւառ կոչելու։ Զբ Ներկայացնելով հաշուի մանրամասնութիւնները, ուշադրութիւն եմ դարձնում նրա հետեւեալ կէտերի վրա։

1881 թուականի յունվ. 1-ին ազգասանդարանի կային հինգ չքաւոր անձինք. տարվայ ընթացքում ազգասանդարանից դուրս ասուած են նոքա ի մէջի այլոց և հետեւեալ անձանց, որոնցից. որը բոլոր ամսական թոշակին մարդագնդիս ասացել է ազգասանդարանի գումարից 100 բուբլի բաժնի համար։ Իսկ ազգասանդարանի կանոնագրութեան 13 § ասում է. «յազգասանդարանս կարգեալ լինին անձինք երկուց տեղոյ։ Ա. չքաւորք բարի վարուք. Բ. ծանրաբեռնեալք ծերութեամբ կամ ցաւագարութեամբ..... Գ. չքաւորք ամենեցուն որբացեալք և անտերունչք։» Իսկ 16-րդ § բացատրում է երկրորդ կարգի չքաւորներին անուանելով նրանց «անշփոտաց։» (16 § ..... անշփոտաւոր արդարեալք լինին երբ քան զրոյցման խորհրդարանի գեղ լինի կարգել գնասարքում և իցէ ուսումնարանի կամ յանձնել հանգարարութեան որ և իցէ գերդաստանի»)։ Բացատրութիւն կարծեմ հարկաւոր չէ.—

Ցեղայ վարձակալած Ա. Սարգսեանցի կինը, անձնապէս բուսանի հարաւ ազգասանդարանը (տարը) բուսանի ժամանակ է որ ասանում է տարվանը 240 ր. և ապրում է ազգասանդարանից դուրս, որովհետև, ասում են, իր անասնելի բնաւորութեամբ չէ կարողանում ապրել ազգասանդարանում, այլ կանանց հետ։ Եւ կարծեմ այդ հինգ բուսանանոցներ չէ. եւ ասում է, երբ ազգասանդարանի չքաւորները ապրում են համարեա մի ամեն մէկը առանձին, ինչպէս իրենց տունը, որովհետև չունեն ոչ ընդհանուր սեղան, ոչ ընդհանուր քնարան, ոչ ընդհանուր սանդարան, այլ ասանում են ամենայն բան բուլ սեղանի համար (այս տարի պիտի ասուեան 10 ր.)։ Բերեմն ինչ բնաւորութեան որ լինի չքաւորը, կարող է այդ պայմանների մէջ ապրել, իսկապես յարգաբերութիւն չունենալով իր հարեանների հետ։ Իսկ մի մէկ ուրիշներին է խանգարում, այն ժամանակը կայ 16 §. որ ասում է. «չքաւորք արձակեալք լինին յազգասանդարանէն կամ քան յասակ ցանկութեան իրեանց կամ վասն անպիտան վարուց նոցա։» Իսկ յիշեալ կինը ազգասանդարանում մնալով. ազգասանդարանի գումարիցը 90—100 բուբլու

Ն. Ս. Գ.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԿՈՎԻՑ

Ապրիլի 10

Խրատանուն Դանդուկով-Կորսակովի ուշադրութեամբ և մի քանի հարուստների առատաձեռնութեամբ յունվար ամսից սկսած բացված է խարկովում «Հաշարան Լեման հաշերի», որանց ամեն խեղճ մարդ կարող է կերակրվել 14 կոպեկով, ուտելով 2 անգամ կերակուր, իսկ 20 կոպեկով 3 անգամ կերակուր։ Ապրիլի 1-ից, բացվեց «Հաշարան Լեման հաշերի» հրամանների համար, մի քանի հարուստ հրամանների առատաձեռնութեամբ։ Հաշարանի բացման համար ժողովել են շատ հազար բուբլի։ Հիմնված հաշարանի նպատակն է քաղաքի խեղճ հրեայ բնակիչներին, նոյնպէս հրեայ-գիշերանդերին, հրեայ բանվորի, վաճառականներին ու հիւանդանոցներում եղած հրեայ-հիւանդներին կերակրութիւն տալ կերակրվել Լեման հաշերի կերակրով և մի և նոյն ժամանակ հանձնաժողովը իրանց